

BISERICA și ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr.: pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 1962/1904.

Candidații de învățatori, cari vor să se supună la examenul de cvalificațiune cu finea anului școlar curgător, se avisează a-și înainta **aici până la 18/31 Maiu a. c.** petițiunile ajustate cu următoarele acte:

- a) Estras de botez.
- * b) Testimoniu despre studiile pregătitoare și absolutoriu preparandial.
- c) Taxele examenului prevăzute în §. 125 din Stat. Org.

Candidații, cari deja funcționează ca învățatori, vor avea să prezenteze și atestat de serviciu, estradat de inspectorul școlar confesional.

Cererile intrate peste terminul indicat mai sus, precum și cele neadjustate conform prescrișelor, nu se vor lua în considerare.

Terminul examenului se va publica tot în organul oficial al diecesei, obligător pentru toți.

Arad, din ședința Consistorului, ca senat școlar, ținută la 15/28 Aprilie 1904.

Joan J. Papp,
Episcop.

După Sinod.

Sesiunea sinodală a anului acestuia s'a încheiat într'un timp cu mult mai scurt decât în anii anteriori, fără ca prin aceasta să se fi scăzut importanța chestiunilor cari au fost la ordinea zilei.

S'au discutat și s'au rezolvat chestiuni de mare importanță, atât pentru interesele materiale,

pentru propășirea materială a diecesei, cât și pentru asigurarea și dezvoltarea culturală-morală a instituțiunilor sfintei noastre biserici. Discuțiunea a fost demnă și calmă, a fost la înălțimea problemelor supuse desbaterii Sinodului și rezolvate de dînsul.

Fără îndoială, va fi contribuit la terminarea timpurie a agendelor Sinodului spiritul general al păcii, ce s'a sălășluit în diecesă, de când ea este cărmuită de cel-ce a venit întru numele Domnului, ~~prăvălind-oase~~ Zăvestia și yraiba au încetat, tendințele protivnice s'au nivelat, — ear' apele line au reîntrat în matca lor și duc cu siguranță nava diecesei spre țermul dorit.

Nava lin plutește, pe drumul cunoscut, sub cărma înțeleaptă a capului diecesei.

Discuțiuni prelungite nu au avut loc, căci materialul supus desbaterilor Sinodului a fost astfel elaborat, încât nedumeriri și îndoeli nu s'au putut ridica, în fața rezultatelor și tendințelor prezentate în lumină clară și cu adîncă pricepere, de Arhiepiscop.

Conducerea înțeleaptă și plină de tact a P. S. Sale va fi un stimul pentru cei ce iubesc biserica și instituțiunile ei, ca cu liniște și deplină încredere să privească în viitorul acestei diecesei, îndrumate pe calea înaintării.

Dar' dacă dela Dumnezeu dată spre binele poporului nostru credincios este această oblăduire, nu este mai puțin adevărat, că și în afară, ochiul viu-vigilent și inima deschisă a P. S. Sale Episcopului nostru diecesan nu întrelasă de a apropiia pe frați, — în primul rînd biserica soră.

Fost-au oamenii răi și cuprinși de patimi, cari vînt sîmănat-au între frații de-un sînge, cu gând ca furtună spre secerare să ne lase nouă drept moștenire.

De când spiritul evanghelic și dragostea curată creștinească însă aflatu-și-au depositari în conducătorii vieții sufletești a poporului, pacea s'a binevestit.

Acolo unde interesele tulpinei comune cer solidaritate, acolo se impune o solidară conlucrare.

Ear' în acest semn, al învingerii morale a bisericii noastre creștine, preventivoarei atențiunii a P. S. Sale Episcopului gr.-cat. din Oradea-Mare, care a onorat cu visita sa Internatul nostru din Beiuș, — P. S. Sa Episcopul nostru diecesan răspunsu-i-a cu înălțătoare și mîngăioase cuvinte de mulțumire.

Acesta este momentul îmbucurător, care astăzi sufletul ne umple de mîngăere și inima ne saltă de bucurie; căci roade ale unei munci sănătoase și ale unei luminate conduceri sunt.

Dee Domnul, să fie preludiul unui mîndru viitor!

Material pentru istoria diecesei Aradului.

III.

Instrucția.

Preoților în legea grecească a sfintei biserici al răsăritului apostolească și catolicească carele pre scurt însemnat: *Întâi protopopului anume Georgie care l'am ridicat în locul nostru ce este lucrul lui scriem aici:*

Să avem cu smerenie a îmbla și cu frica lui Dumnezeu, și în toată curăția și cinstea cum mai frumos și mai cu cinste să aibă a se ținea, în slujbă și în pravilă, în citanie și în scriptură sfântă să aibă pe sine a se ținea, și pe alți preoți a-i învăța cum cu curătenia a fi spălați: cum el pe sine așa și alți preoți: *ca să se poată cunoaște că sînt preoți: iară nu cum au fost până acum, în cămeși ca oamenii cei proști, să nu se poată cunoaște care este om prost, care este preot; și să aibă adesea a strînge cătră sine preoți la sfat, și să învețe cuvinte bune, pace și dragoste să aibă întru dănsii, preoțește a umbla. Care se află întru poporul său, tuturorora le poruncim, să aibă preoțește a se ținea, și rîndul bisericii fiește carele întreg a învăța. Și să nu fie întru al său popor avîndu cineva dintru creștini, neispoveduți sau necuminecați cum partea bîr-*

bătească așa și muierească partea, și așa să aibă preotul ai învăța. Iară cine nu va asculta această poruncă, să aibă protopopul a spune Arhiereului său. Sau el mai întâi să-l învețe și a-l certa și a-l întemeia cu aceste porunci a se ținea. Și tot preotul întru al său popor unde se va afla om bolnav măcar parte bîrbătească măcar parte muerească, să aibă bine a căuta să păziască a-i spovedui și a se cumineca cum să nu se întîmple cuiva moarte după negrija preotului, neispoveduit și necuminecat să moară cît pentru aceasta va fi preotul lipsit de preoție. Așa și protopopul să aibă catastih, și să aibă așa și scrie pe care căte cărți va fi la preot în biserica sa, și pe nume care și ce cărți sînt și cum este biserica împodobită și căte icoane și odăjdii sînt, și cum este acoperit sfîntul preastol, și sfînta proscomidie, de nu va fi scumpă și frumoasă numai să fie curată și spălată și de prafu scuturată, și cum pe preastol așa și pe proscomidie, și să naibă nimica altă ceva a pune pe sfîntul preastol afară de sfînta evanghelie crucea și cuminecătura, așijderea și pe proscomidie nimica a nu ținea afară de tîmăe și ce va fi de slujbă și darurile bisericii toate să le aibă scrise în catastih. Și să aibă protopopul pe la toate bisericele a scrie ce godu se va afla al bisericii și a preotului, cum să-mi poată și mie spune protopopul prin scrisoare cu vreme. Așijderea și protopopul să aibă a căuta preoți care sînt dăstoinici a sluji sfîntul jîrtvânic, și sfînta taină a-o săvârși, și cum pravila bisericii în toate zilele a sluji. Așijderea și leturgia în toate praznicile și duminecele să nu rămănă. Iară carele nu sîntu vrednici sfintei taine să-și aibă a căuta cît un diac carele este bine învățat și să-l aibă a-l preoți cu a sa cheltuială, și să-l aibă a-l ținea în poporul său, și să-i dea cărțile sale și odăjdiile, și ce va fi venitul din popor, să aibă a împărți amîndoi în doao, și protopopul nici o gloabă să nu poată lua la sine carele se cade Arhiereului său. Iară arhiereul au rînduit ce va fi venitul protopopului din toată gloaba a treia parteși aceia am rînduit cum se nu-i fie osteneala în zadar: și protopopul să aibă dela tot preotul a se cinsti pe cum să cade, și pentru toată traba bisericii să aibă întru ei-ș sfat, și protopopul să fie dator în trei luni a căuta preoții, bisericele cum se țin și cum se păzesc, și în toată vremea unde cum va afla și cum se țin așa a scrie, și în tot anul a spune și a da seamă Arhiereului său ce unde god se va întembla, de trebile sfintei biserici și în protiva sfintei pravile să nu facă. Și în toată vremea să aibă a citi sfînta scriptură, și să învețe preoți și creștini, și când va veni a treia lună tot să aibă a ceti această rînduială. Și earăș a-i întreba ținu-se au nu, și așa a-i scrie și care se țin și care nu se țin. Care pentru nepuțință nu poate ținea să aibă a spune, pentru ce faptă n'are puțință să-și plinească a le sale. Iară care ar putea și nu va să fie globit precum mai sus scriem. Pîna aici este porunca protopopului.

Și iarăș dau și *instrucție și poruncă preoților* carii sânt în districtul mai în sus numitului *să fiți plecați și ascultători protopopului în locul chipului nostru*, și să aveți a-l asculta de ce va porunci prin această scrisoare, și iară preoților le dau această poruncă: în curățenie să aibă a se ținea, și spălați a fi și cu curățenie hainele sale a le ținea, de vor fi și proaste încă să fie curate, și tot preotul să-și poarte piepten în bozunar, și să fie pieptănat și spălat și curățit, și din toate să se țină de pravilă să nu-și lase vecernia polunoșnița și otărnia și ciasurile și care este vrednicu să aibă la tot praznicul și duminicile a cânta liturgie, au unde va fi trei sau patru preoți, trebuie să nu rămăe nici într'o zi, și prescurile cu care se va cânta liturgie să fie făcute dela mâini curate, care trăește cu ispovedanie și cu sfânta cuminecătură, așa este porunca a se cânta sfânta liturgie și în toate zilele acatistul și paraclisul să nu-i rămână, și să aibă *aș învăța oamenii săi la ispovedanie și la cuminecătură*, și să aibă a umbla la sfânta beserică și d'ai îndrepta la pravilă a înbla, iar care nu va asculta, și (la) beserică nu va merge și care nu se va ispovedui și nu se va cumineca, să ai(bă) a spune protopopului pe acei oameni ca aceia, și carele preot este vrednic a sluji sfânta liturgie, să aibă *aș rade capul cunună*, și să aibă *aș tunde mustățile* să nu meargă în gură pentru sfânta priciștanie, iar care nu sânt vrednici să-ș fie câte un diac vrednic precum este mai sus scris să-l aibă a-l preoți în cheltuiala sa și ce le va veni din popor să împartă în doao: și hainele care au acumă pe sine slabe sau rupte altele să n'aibă a face până nu vor vedea la protopopul hainele, cum și ei așa să-ș facă măcar de vor și proaste numai pe aceia formă să fie la toți să-ș facă câte o dulamă să o poarte când se (duc) la beserică, și când merg undeva sau în treaba besericii. Dar când lucrează poate purta cum va vrea, și chitie în cap să aibă tot preotul în beserică și afară, numai să aibă a o lua din cap jos când cădește icoanele, și când este la liturgie de zice preotul care slujaște la chemarea Duchului Sfânt când va grăi preotul, *Doamne cela ce ai trimis pre prea Sfântul teu Duch în ciasul al treilea apostolilor tei*: atuncia la fie-care beserică să fie în altariu gata un clopoțel mic și să-l tragă pușintel cu stih, și să învețe pe oameni să se plece până la pământu, și iar când va blagoslovi preotul sfânta pâine de zice: *și fă adecă pâinea aceasta cinstit trupul Christosului teu*, atunci iarăș să tragă clopoțelul cu stih, și să se plece oamenii până la pământ, și iarăș când zice preotul a treia oară: *blagoslocește stăpâne și prăfăcându-le pre dănsule cu Duchul teu cel sfânt și zice de trei ori amin*, atunce iară cu stih să sune clopoțelul și să se plece oamenii pe la pământ. Așijderea și când va zice preotul: *vaimém s-tu s-tăm*, iarăș așa să facă, și să fie tot preotul în poporul său a se ținea cu oamenii și a se păzi, și în dragoste a învăța oamenii a umbla la beserică, și alte lucruri duhovnicești a le săvârși mai întâi singur, să-ș săvârșască cinul preoțescu și așa cre-

știnii să-i dojenească. Și iarăș când botează pruncul, să nu-l ude cu apă numai de trei ori a-l afunda în apă precum scrie la predania sfântului apostol, și acia apă nu trebuie să se verse ca să se calce cu picioarele numai unde este apă curătoare să se arunce sau în pământu să se îngroape că este sfințită, și să aibă *ai scria numele pruncului, așijderea și a părinților pruncului și de unde sânt, și dein care sat sânt, și în care zi s'au născut și în care lună și în care an, și când s'au botezat și cu sfântul mir a-l unge*, și așa să aibă preotul în catastih a-l scrie numele celui botezat și a părinților și poreclu și când va veni protopopul a-i spune, și așa protopopul a scrie întal său catistih și Arhichiereului său a spune când va veni la dănsul și sfântul mir să aibă tot preotul a cere dela Arhichieru său în tot anul mir nou, iară după nevoe și a treia an, fără de mir nici decum a nu boteza, și tot preotul să aibă a porunci în poporul său cum toată femeia care este în patruzecelea după naștere să aibă a merge la beserică, în toată vremea precum este obiceiul a-i ceti molitva, bine să iee sama preotul când se botează doi sau trei, cum partea bărbătească cu cia muerească împreună să nu se boteze nici decum, numai deosebi să se boteze partea cea bărbătească de cea muerească, căce eșind dintr'aceea scaldătoare pe forma botezului sânt frați între eiș, căce că prin aceasta să pot lua și în cununie și nu este cu cuviință, și acela preot bine să socotească, pentru împreunarea cununiei, și să n'aibă preotul nici decum a-i cununa, fără mărturie și fără jurământ, cum nu va lăsa unul pre altul până la moarte, și cum să nu fie dat cuvânt altuia cuiva au să nu fie fost încredințat cu altul, sau mirele să nu fie legat cu alta cuvântu sau să n'aibă altă muere vie, sau muerea să aibă bărbat, sau să nu fie ceva frăție adecă neam carele oprește sfânta pravilă, și așa preotul să aibă a scrie protopopului cum este numele omului, și așa pe lege se va cununa cu fatu scriind mai întâi protopopului și când îi va scrie protopopul atuncia să-l mărturizească în beserică în sobor cum vor aceștia doi să se împreune, iar de se va afla cineva dein săbor și ar ști că nu li-se cade să se ia ei, acela să spună preotului cătră accia să scrie preotul dein ce sat, și dein ce neam sânt, și să nu fie ceva amestecătură sau ceva neam au alta ceva carele oprește sfânta pravilă, și ei amândoi să dea scrisoare cum vor fi amândoi până la moarte și așa scriind să se cunune pe legea, și care preot va cununa fără pravilă acela preot va fi lipsit de preoție, iar protopopul este dator în tot anul de toate aș da seama la Arhichierul său. Ce este mic și mare și care sânt smintiți în protopopia lui au întru preaporuncitului Arhichierului său, și așa să stie preoții carele creștin va fi pe moarte să aibă preotul bine a săceti, fără pricestanie și fără ispovedanie să nu moară, numai așa să nu-l lase ci să-l împreune întru pocăință până va răposa, de va avea omul bine de va fi găzdac, să aibă a lăsa pe seama besericii ceva, mai întâi aceia a-l îndruma să lase la beserică sa unde au viat. Cătră aceia Arhichierul să-i ce-

tească molitva și să aibă aș face scrisoare la moartea sa de-ș va rândui pomenicul său și așa care mor să aibă a-i scrie tot preotul, și porecla, și când se va pristăvi să-i scrie ziua și luna și anul. Și această poruncă să dă protopopului și preoților pentru pravila sa: Cine nu-și va ceti vecernia, și acatistul, pavecernița, polonoșnița, iutârnea, ciasurile, în toate zilele acelea să nu rămăe. Iar carele preot nu va face așa să-l aibă protopopul a-l globi cu un florint, pentru pravila sa. Și care preot este vrednic a sluji sfânta liturgie, și la tot praznicul și la toată dumineca liturgie nu va face să-l poată globi protopopul cu 3 florinți, și care preot va fi în cărcimă și se va îmbăta să-l globească 3 florinți, și când va eși acel preot dein cărcimă și va fi făcut vre-o necinste acolo poate protopopul să-i ia și 5 florinți, și carele preot va da improtivă cu vre-un cuvânt rău și vor fi auzit oamenii cei proști, pentru un cuvânt rău gloabă 100 de bani, ear pentru mai mare cuvânt și 200 de bani iar și mai mare cuvânt 3 sute de bani; și care va sudui părinți ai săi, sau obrazul omului, sau preotul de va rădica palița asupra omului, să-l globească cu 100 de bani; iar care va lovi pe om: 12 (?) și care preot suduește sufletul, sau va zice cuiva hunțfut să fie lipsit de preoție iar mai vărtos care n'are scrisoare dela Archiereul său de mărturie să nu poată a ispovedui oameni, numai tot preotul să aibă blagoslovenie dela Archiereul său carele va vrea să ispoveduiască, și așa tot preotul să aibă pravilă, și adesea să aibă a o ceti, și pe pravilă să aibă a lega și a deslega păcatele oamenilor, iară fără pravilă nici a-l ispovedi, și după această poruncă să aibă preoții a se ținea. Că va vrea a da seamă înaintea lui Dumnezeu, pentru sufletele creștinești care se vor perde pentru nebagarea în seamă a preotului, și aceste întru scurt voao vis (?) până va da Dumnezeu vreamă și mai bine a rândui, că ne vom împreuna atuncia mai bine ne vom și vorbi, și ce-mi va fi putință a face așa voi și rândui. Dacă este preotul neputincios nu poate acestea a le săvârși pentru vre-o primejdie, sau neavând beserică sau n'are darurile besericii cu ce să-ș săvârșască pravila besericii deplin aceluia nu i-să cuvine gloabă numa să ne spună a lui nevoe, și vom fi întru ajutor, iar carele ar putea și nu va priimi canon. Până aici este a preoților rânduială:

*

Iar de aici a creștinilor ce se cade protopopului. Dăm poruncă ca să-l aibă a-l asculta mai întâi, să întărească protopopul pe preot, cineș întal său popor și să-i învețe a se ținea de sfânta beserică și de sfânta cumenecătură, și de ispovedanie, cu dragoste duhovnicească. Iară care nu va fi ascultător după poruncă a-l spune la Archiereul lui, și așa să caute preotul să-ș învețe creștinii. Pravila besericii să aibă a o ținea după vrednicia sa precum este scris în înștrucția voastră și după rânduiala voastră. Și care creștin este cumunat pe pravilă cu a sa muere așa până la moarte nu va putea dăspărți numai pe cine va dăspărți sfânta

pravilă. Și aceia care au fost în potrivă până acum și care nu vor asculta să-l întoarcă cătră calea mântuirii pe pravilă să aibă a-l învăța. Iară dacă nu va asculta iarăș să-l spună Archiereului său. Și cine nu va asculta și nu se va pleca unde este scieat au protopop sau preot sau mirean să se poată globi cu dreptatea archierească. Cându-i sau mărturisi păcatele 8 florinți iară după aceia cu vreme, ei vom dai (?) îndreptare și mai bine ai isprăvi căce acuma așa să săvârși și mă iscălesc.

In Oradia mare 1727 Sept. 21 (m. p.)

Despre mediocritatea copiilor de școală.

(Urmare și fine.)

Tămăduirea mediocrilor. Mediocrii în anumită măsură, încă înainte de vremea școlii se pot lua sub tămăduire. Nainte de toate băiatul trebuie cruțat dela pedepse cu deosebire dela bătaie și batjocură, de oarece acestea și mai caprițios îl fac și mediocritatea progresează.

Să punem mai departe pând pe dezvoltarea musculaturei. Aceasta se poate ajunge prin jocuri, lucruri de mână, desen și altele. La desen funghează ochiul și musculatura mâinei, promovează coordinarea acestora și are efect asupra atențiunii și a voinței. Deja și cele mai primitive forme ale desenului, pe cum este purtarea cotorului pe linii drepte sau curbe, încă contribue la dezvoltarea în această direcțiune. De mișcările coordonate se ține și vorbirea, ale cărei defecte încă se pot corege.

Să ne ocupăm mai departe și cu dezvoltarea simțurilor. Pentru dezvoltarea acestora, pe lângă cele amintite, sunt acomodate jocurile prin cari se pun de-odată în activitate simțul vederii și ale pipăirii (jocul cu petri). La dezvoltarea auzului fac bune servicii muzica și cântarea.

Pentru dezvoltarea abundenței de cuvinte și a formării conceptelor e bine ca băetului să-i facem cunoscute obiectele reale, d. e. casa, curtea, familia, școala ș. a.

Pentru dezvoltarea judecării e bine să asemănăm obiecte, cari seamănă între sine ori se deosebesc de olaltă. Experimentele acestea au înruirintă favorabilă și asupra afirmării adevărului, deoarece mediocrii, în urma scăderilor psihice, mint multe de toate.

Pentru dezvoltarea memoriei, e bine să învățăm băeții la câteva poesii ori la enarări mai scurte. Se punem d. e. pe băet să enareze ce a văzut pe drum de acasă până la școală.

Pentru dezvoltarea voinței sunt acomodate toate acele exerciții, cari tot-odată au efect asupra dezvoltării musculaturii, a simțurilor, a memoriei ș. a. Pentru desvătarea de a fura e bine a controla neconținut toate mișcările băetului.

Pentru dezvoltarea *simțurilor altruistice* școala singură în multe cazuri nu e destulă.

La toate aceste exerciții trebuie să avem foarte mare răbdare și dacă ici-colea băetul nu are plăcere pentru experimentele înșirate, nu e permis să-l dogenim ori să-l batem, ci să-l laudăm și să-l premiem, căci în modul acesta mediocru va arăta mai multă poftă pentru executarea problemelor. Problemele să se aplice treptat și să fie tot-de-una în proporție cu cunoștințele băetului precum și cu oboseala atenționii și a energiei lui. Din acest punct de vedere e recomandabil ca obiectele mai grele (socoata, cetirea și scrierea) să se predee în orele prime și ca orele de pregătire să dureze cel mult 40—50 de minute.

Afară de aceste metode pedagogico-terapeutice, în cazurile, când mediocritatea e urmarea vre-unei boale ereditare ori acviseite (boalele venerice, rachita ș. a.) se mai folosesc și unele medicamente, ce le află medicul de necesare.

În fine numai aceea vreau să mai amintesc că în Germania, conform datelor statistice, tot pe 700 de locuitori cade un mediocru, va să zică în Germania cam 150.000 de mediocri s'ar afla. În Elveția, între copii obligați la școală, va să zică între băeții de etatea 7—14 ani 15·3% de mediocrii s'au aflat. La noi în Ungaria, între elevii școlilor elementare din capitală, 1.000 de levi mediocrii s'au găsit.

Așadară e recomandabil ca părinții în cazuri când observă că băeții, pe lângă frecventarea regulată a școlii, nu progresează în clase, să consulte medicul, ca astfel atât băetul cât și părinții să nu fie espuși la șicanări zădarnice. O meserie cinstită și acomodată structurii fizice și psihice, mai senine face zilele vieții decât o slujbă cu dotațiune slabă și legată de consumări trupești și sufletești.

Dr. At. Brădean.

Apel

către publicul român.

Aduarea generală a Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, ținută la anul 1897 în Mediaș, a hotărât înființarea unui Museu istoric și etnografic al Românilor din Ungaria și Transilvania, și publicul român aprețiind după merit însemnătatea acestei instituțiuni, a întimpinat inițiativa Asociațiunii cu cea mai mare însuflețire.

Toate păturile societății românești s'au arătat pătrunse de convingerea, că prin înființarea așezământului proiectat de Asociațiune, generațiunea de astăzi își împlinește o sfântă datorie față cu acele figuri mărețe, cărora avem să le mulțămim renașterea elementului nostru, și că s'ar face vinovată de ocara posterității, dacă nu

i-ar transmite neștirbită moștenirea națională ce a găsit.

Acestei convingeri și însuflețirii poporului nostru pentru idealurile sale naționale este a se mulțămii, că Asociațiunea deja astăzi, abia după 6—7 ani dela memorabila hotărire din Mediaș, s'a și putut apuca de realizarea Museu nostru național.

Prin contribuiriile fundatorilor și altor donatori, prin loteria arangiată în acest scop, și în deosebi prin splendida donațiune de 24.000 cor., cu care Illustrii bărbați d-l *Alexandru de Mocsonyi*, presidentul Asociațiunii, și d-l *Zeno Mocsonyi de Foen*, au inaugurat o nouă serie de contribuiri, fondul Museu a crescut la respectabila sumă de aproape 100.000 cor., și astfel Asociațiunea — după-ce s'a îngrijit cu toată precauțiunea de un plan cât se poate mai corespunder scopului urmărit, — a putut începe ridicarea falnicului palat, care va avea să adăpostească clenodiile trecutului, produsele muncii și momentele caracteristice ale vieții naționale a poporului român din țară, și speră că îl va putea preda destinațiunii sale încă în decursul anului 1904.

De-oare-ce însă Museu nostru, acest măreț monument cultural, trebuie creat — deși cu toată modestia ce caracterizează elementul nostru, totuși în condițiuni demne de importanța unui popor de 3 milioane și corespunder scopului urmărit, — fondurile adunate până astăzi nu acoper încă toate cheltuelile *zidirei*, și afară de aceea instalațiunile interne ale așezământului proiectat încă vor reclama sume considerabile.

Din această cauză Comitetul central al Asociațiunii — în virtutea autorizării primite prin ordinațiunea D-lui Ministru reg. de interne Nr. 130464/1903 III. b. din 8 Februarie 1904, de a colecta pentru acest Museu pe întreg teritoriul regatului Ungariei donațiuni în bani și obiecte, — se vede îndemnat, a adresa un nou și călduros apel către publicul român, invitând pe toți câți se interesează de progresul cultural al poporului nostru, ca prin marimonioase contribuiri la fondul Museu, să pună Asociațiunea în posibilitate de a termina acest important așezământ național în timp apropiat și în condițiuni pe deplin mulțămitoare.

Din ședința comitetului central al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, ținută în Sibiiu la 14 Aprilie 1904.

Iosif St. Suluțu
president.

Dr. Cornel Diaconovich
secretar I.

Ședintele Sinodului din Arad.

Ședința III,

S'a ținut la 5/18 Aprilie 1904, oarele 4 p. m.

Președinte: Prea S. Sa părintele Episcop diecesan
Ioan I. Papp. Notar: Dr. Valeriu Mezin.

Nr. 21. După deschiderea ședinței:

Presidiul designează ca notar al ședinței prezente pe Dr. Valeriu Mezin.

Nr. 22. Se citește protocolul ședinței a II-a și

se verifică

Nr. 23. Presidiul prezintă: a) Raportul senatului episcopesc din Arad în afacerea de reasigurare la societatea »Adria.«

Se predă comisiunii organizatoare.

b) Rugarea lui Ioan Moldovan, fost referent consistorial, pentru urcarea subvențiunii sale anuale dela 600 la 800 cor. anual:

se transpune la comisiunea episcopescă.

Nr. 24. Urmează la ordinea zilei referada comisiunii verificatoare, care prin raportorul său Virgil Tomici raportează asupra actelor electorale din cercul Hălmagiu și constatându-se, că actele sunt în deplină regulă, ear protest în contra alegerii nu a intrat, propune și Sinodul:

verifică alegerea lui Gerasim Serb (referentul) de deputat sinodal al cercului Hălmagiu.

Nr. 25. Tot astfel actele electorale din cercul Giula, colegiul preoțesc, fiind în deplină regulă și în contra alegerii ne întrând protest, Sinodul:

verifică alegerea preotului Alexa Popovici de deputat sinodal preoțesc în cercul Giula.

Nr. 26. Actele electorale din cercul Oradea-mare fiind în deplină regulă și în contra alegerii neintrând protest, Sinodul:

verifică alegerea lui Dr. Nicolae Popovici ca deputat sinodal mirean în cercul Oradea-Mare

Nr. 27. Actele electorale din cercul Vascău, fiind în deplină regulă și în contra alegerii ne intrând protest, Sinodul:

verifică alegerea lui George Ciuhandu, ca deputat sinodal mirean în cercul Vascău.

Nr. 28. Urmează la ordinea zilei continuarea referadei comisiunii episcopicești prin raportorul ei Sava Raicu.

Starea fondurilor și fundațiunilor diecesei pe anul 1903 se prezintă în chipul următor:

I. Fondul general diecesan.

Starea cu finea anului 1902	84814·11 cor.
Venitele anului 1903	140832·02 „
La olaltă:	225646·13 „
Spesele anului 1903	151641·35 „
Starea la finea anului 1903	74004·78 „

II. Fondul instruct al episcopiei arădane.

Starea cu finea anului 1902	8161·09 cor.
Venitele anului 1903	148·65 „
Valoarea edificiilor	182000— „
La olaltă:	190309·74 „
Spesele anului 1903	336·65 „
Starea la finea anului 1903	189973·09 „

III. Fondul seminarial și întreținerea elevilor.

Starea cu finea anului 1902	74417·67 cor.
Venitele anului 1903	28089·59 „
Edificiile	190000— „
La olaltă:	292507·26 „
Spesele anului 1903	25982·10 „
Starea cu finea anului 1903	266525·16 „

IV. Fondul diecesan pentru promovarea culturii religioase.

Starea cu finea anului 1902	94316·26 cor.
Venitele anului 1903	4738·64 „
La olaltă:	99054·90 „
Spesele anului 1903	4367·88 „
Stare cu finea anului 1903	94687·02 „

V. Fundațiunea capelei din Arad-Gaiu.

Starea cu finea anului 1902	620·71 cor.
Venitele anului 1903	29·81 „
La olaltă:	650·52 „
Spesele anului 1903	— „
Starea cu finea anului 1903	650·52 „

VI. Fondul pentru biblioteca preparandială.

Starea cu finea anului 1902	1823·18 cor.
Venitele anului 1903	70·32 „
La olaltă:	1893·50 „
Spesele anului 1903	839·71 „
Starea cu finea anului 1903	1053·79 „

VII. Fondul sinodal congresual.

Starea cu finea anului 1902	24188·38 cor.
Venitele anului 1903	1644·59 „
La olaltă:	25832·97 „

Spesele anului 1903	188·48	„
Starea cu finea anului 1903	25644·49	„

VIII. Fondatiunea Patriciu Popescu.

Starea cu finea anului 1902	1215·70	cor.
Venitele anului 1903	58·40	„
La olaltă :	1274·10	„

Spesele anului 1903	—	„
Starea cu finea anului 1903	1274·10	„

IX. Fondatiunea Iosif Popovici Paffy.

Starea la finea anului 1902	32312·31	cor.
Venitele anului 1903	1895·15	„
La olaltă :	34207·46	„

Spesele anului 1903	830·02	„
Starea la finea anului 1903	33377·44	„

X. Fondatiunea contele Andreiu Forray în Soborșin.

Starea cu finea anului 1902	2212·01	cor.
Venitele anului 1903	91·06	„
La olaltă :	2303·7	„

Spesele anului 1903	25·20	„
Starea cu finea anului 1903	2277·87	„

XI. Fondatiunea contele Coloman Almdssy din Chitighaz.

Starea cu finea anului 1902	3461·36	cor.
Venitele anului 1903	140·70	„
La olaltă :	3602·15	„

Spesele anului 1903	159·97	„
Starea la finea anului 1903	3442·19	„

XII. Fondatiunea de stipendii Gavriil Faur din Oadea-mare.

Starea cu finea anului 1902	16104·88	cor.
Venitele anului 1903	655·93	„
La olaltă :	16760·81	„

Spesele anului 1903	551·87	„
Starea la finea anului 1903	16201·94	„

XIII. Fondul diecesan de asigurare contra focului.

Starea cu finea anului 1902	114181·41	cor.
Venitele anului 1903	16167·32	„
La olaltă :	130348·75	„

Spesele anului 1903	8648·32	„
Starea la finea anului 1903	121700·41	„

XIV. Fondul pentru un gimnasiu diecesan din Arad.

Starea cu finea anului 1902	20673·47	cor.
Venitele anului 1903	1046·32	„
La olaltă :	21719·78	„

Spesele anului 1903	100·06	„
Starea la finea anului 1903	21619·72	„

XV. Fondatiunea de stipendii Teodor Papp.

Starea cu finea anului 1902	141810·42	cor.
Venitele anului 1903	14186·61	„
La olaltă :	155997·03	„

Spesele anului 1903	13074·97	„
Starea la finea anului 1903	142922·06	„

XVI. Fondatiunea de stipendii Ana Iorgovici Ebesfalvay.

Starea cu finea anului 1902	13510·21	cor.
Venitele anului 1903	1448·20	„
La olaltă :	14958·42	„

Spesele anului 1903	547·87	„
Starea la finea anului 1903	14410·55	„

XVII. Fondatiunea de stipendii »Elena Ghiba Birta.

Starea cu finea anului 1902	133957·34	cor.
Venitele anului 1903	6535·14	„
La olaltă :	140492·48	„

Spesele anului 1903	3537·28	„
Starea cu finea anului 1903	136955·20	„

XVIII. Fondul de pensiune pentru funcționari și profesori.

Starea cu finea anului 1902	98214·95	cor.
Venitele anului 1903	10805·60	„
La olaltă :	109020·55	„

Spesele anului 1903	4982·43	„
Starea la finea anului 1903	104038·12	„

XIX. Fondul bisericesc clerical.

Starea cu finea anului 1902	840645·71	cor.
Venitele anului 1903	51599·27	„
La olaltă :	892244·98	„

Spesele anului 1903	49639·78	„
Starea cu finea anului 1903	842605·20	„

XX. Fondul școlar-preparatorial și aucta școlară.

Starea cu finea anului 1902	92525·62	cor.
Venitele anului 1903	6761·33	„
La olaltă :	99286·95	„
Spesele anului 1903	5803·31	„
Starea cu finea anului 1903	93483·64	„

XXI. Fondatiunea de stipendii Balla.

Starea la finea anului 1902	28246·94	cor.
Venitele anului 1903	1793·86	„
La olaltă :	30040·80	„
Spesele anului 1903	1237·35	„
Starea cu finea anului 1903	28803·45	„

XXII. Fondul preotescc.

Starea cu finea anului 1902	855602·80	cor.
Venitele anului 1903	129636·25	„
La olaltă :	985139·05	„
Spesele anului 1903	84996·77	„
Starea la finea anului 1903	900142·28	„

XXIII. Depozite la cassă.

Starea cu finea anului 1902	154547·37	cor.
Venitele anului 1903	22911·97	„
La olaltă :	177459·34	„
Spesele anului 1903	10128·11	„
Starea la finea anului 1903	167331·23	„

XXIV. Fondul comunelor mixte pentru despărțirea ierarhică.

Starea cu finea anului 1902	29263·32	cor.
Venitele anului 1903	42—	„
La olaltă :	29305·32	„
Spesele anului 1903	2103·40	„
Starea la finea anului 1903	27201·92	„

XXV. Pretensiuni dubioase și sub proces comune cu diecesa Caransebeșului.

Starea cu finea anului 1902	10274·90	cor.
Venitele anului 1903	153·22	„
La olaltă :	10428·12	„
Spesele anului 1903	155·48	„
Starea la finea anului 1903	10272·64	„

XXVI. Fondatiunea episcopului Ioan Mețianu pentru ajutorarea bisericilor sărace (la care aparține tipografia diecesană.)

Starea cu finea anului 1902 :		
La Cassa consistorială	66142·76	cor. } 105183·29 cor.
La adm. tipografiei	39040·53	„ }
Venitele anului 1903 :		
La cassa consistorială	5880·88	„ } 26029·97 „
La adm. tipografiei	20149·09	„ }
La olaltă :	131213·26	cor.

Spesele anului 1903 :		
La cassa consistorială	9343·13	cor. } 26799·96 cor.
La adm. tipografiei	17456·83	„ }
Starea la finea anului 1903 :		
La cassa consistorială	71080·51	cor. } 104413·30 cor.
La adm. tipografiei	33332·79	„ }

XXVII. Fondatiunea Mitra Ungureanu pe sama școlii din Timișoara-Fabric.

Starea cu finea anului 1902	6349·54	cor.
Venitele anului 1903	316·89	„
La olaltă :	6666·43	„
Spesele anului 1903	204·94	„
Starea cu finea anului 1902	6461·49	„

XXVIII. Fondatiunea de stipendii a episcopului Iosif Goldiș.

Starea cu finea anului 1902	28377·47	cor.
Venitele anului 1903	4077·28	„
La olaltă :	32454·75	„
Spesele anului 1903	2753·73	„
Starea la finea anului 1903	29701·02	„

Socoțile tuturor acestor fonduri și fundațiuni se aprobă din partea sinodului eparchial.

Nr. 29. Referitor la pretensiunile vechi de 6—12 ani ca împrumuturi fără interese din fondul general diecesan :

Consistorul se invită a continua esecutarea cu toată rigoarea a concluserilor 19 și 20 din anul 1902.

Nr. 30. In vederea trebuinței de a se ecvilibra budgetul :

Taxele de la cununii de o coroană să se încas-seze și mai departe, susținându-se concluserul Nr. 56 din 1902.

Nr. 31. Referitor la pretensiunea fondului general de 4000 coroane față de epitropia gimnasiului din Brad și respective a fondului bisericesc clerical de 4000 coroane față cu fondul general se enunță :

Pretensiunea fond. gen. diecesan față de epitropia gimnasiului din Brad se șterge, dar pretensiunea

Suplement la „Biserica și Școala“ Nr. 16.

fondului clerical bisericesc față de fondul general se susține și Consistorul este avisat, ca pentru depurarea acestei pretensiuni să susceapă în bugetul său în 10 ani consecutivi o sumă de 400 coroane fără interese.

Nr. 32. Referitor la pretensiunea de 2800 coroane a fondului general diecesan față de Consistorul din Oradea-Mare :

Consistorul arădan se avisează a licvida aceasta pretensiune și a raporta despre afacere sesiunii proxime sinodale.

Nr. 33. Pretensiunea de 1095 coroane din anul 1884 a fondului general diecesan față de fondul seminarial :

Se șterge.

Nr. 34. Comisiunea epitropescă constând din rapoarte, socoți și alte acte informative, cari s'au pus la dispoziție în decursul revizuirii socoților, că fondurilor diecesane aparțin și unele pretensiuni și încă considerabile, pentru a căror incassare s'au luat deja demersurile recerute, dar rezultatul dorit nici până acum nu s'a ajuns, căci banii nu s'au administrat la cassă, propune și sinodul decide :

Consistorul sub responsabilitate materială se îndrumă, ca în cel mai scurt timp posibil să caute a finaliza toate aceste cauze pendente, luând în cas de lipsă cele mai aspre măsuri față de cei însărcinați cu încassarea pretensiunilor din chestiune și astfel esoperând ca pretensiunile pendente și aflătoare sub incassare să încurgă fără întârziere la cassa consistorului, ear despre rezultat să raporteze sesiunii sinodale proxime.

Nr. 35. Referitor la compunerea inventarelor, ce privește prețuirea efectelor notate la bursă :

Consistorul se invită, ca pe viitor prețuirea acestor efecte să nu o facă după valoarea nominală a lor, ci după valoarea de curs dela 31 Dec. în fiecare an.

Nr. 36. Raportul senatului epitropesc din Arad despre incassarea deosebitelor taxe și contribuiri diecesane în anul 1903 :

Se ia la cunoștință.

Nr. 37. Referitor la rugarea directorului seminarial Roman Ciorogariu, prezentată prin raportul senatului epitropesc din Arad, pentru a fi dispensat dela incassarea taxelor de întreținere a elevilor și în seminar și în alumneele diecesane, se enunță :

Incassările taxelor dela elevii institutului nostru teologic pedagogic se avisează la consistorul din Arad cu îndrumarea: ca nici unul dintre elevii acestui institut să nu poată fi admis la prelegere și întreținere până nu va dovedi prin cuită dela cassa consistorială, că a plătit la timpul său taxele prescrise.

Cu acestea anunțându-se proxima ședință pe mâne la 6/19 Aprilie 1904, la oarele 10 a. m., când la ordinea zilei va urma referada comisiunii organizatoare, ședința prezentă se încheie la oarele 6 d. a.

Protocolul acesta s'a cetit și verificat în ședința a IV. din 6/19 Aprilie 1904.

Ioan I. Papp m. p. *Dr. Valeriu Mezin* m. p.
Episcop-președinte. notari.

Ședința IV.

Sa ținut la 6/19 Aprilie, oarele 10 a. m.

Președinte : P. S. Sa părintele Episcop diecesan Ioan I. Papp. Notariu : Ioan Georgia.

Nr. 38. După deschiderea ședinței :

Presidiul designează ca notariu al ședinței prezente pe Ioan Georgia.

Nr. 39. Se cetește protocolul ședinței a III-a și :

se verifică.

Nr. 40. Presidiul prezentează : a) Rugarea preotului Moise Papp din Nimăesci (protopopiatul Beiuș) pentru un ajutor din fondul preotesc :

se transpune la comisiunea petiționară.

b) Rugarea credincioșilor din Timișoara pentru înființarea episcopiei în Timișoara :

se transpune comisiunei organizatoare.

c) Rugarea lui Simeon Mușet și ortacii din Verzariul de sus pentru un ajutor de 200 cor. spre a putea continua repararea bisericii :

se transpune comisiunei petiționare.

d) Rugarea comitetului și epitropiei parochiale ortodoxă din Iteu, pentru ajutoriu de 600 cor. spre scopul de a cumpăra o casă parochială :

se transpune comisiunei petiționare

Nr. 41. Cererea deputatului Paul Fășie, pentru concediu pe întreaga durată a sesiunii sinodale, fiind motivată :

se incuviințează.

Nr. 42. Cererea deputatului sinodal Dr. Aurel Halic pentru concediu pe durata sesiunii, fiind motivată :

se incuviințează.

Nr. 43. Urmează la ordinea zilei referada comisiunei organizatoare prin raportorul său Nicolau Zigrea. Se cetește raportul general al Consistorului plenar din Arad despre activitatea sa în anul 1903, care :

atât în general, cât și în special să ia la cunoștință, luându-se în deosebi cu plăcere act despre *hiero-*

tonirea întâmplată la 23 Aprilie (6 Mai) și despre instalarea solemnă ținută la 4/17 Maiu 1903 a P. S. Sale părintelui *Episcop* actual.

Raportul se aclude la protocol sub litera A.)

Nr. 44. Relativ la acea parte din raportul general al Consistoriului din Arad, unde se trac-tează despre proiectul de Regulament pentru afacerile interne consistoriale și se espune, că lucrarea este în curgere :

Consistoriul din Arad se îndrumă a termina lu-crarea proiectului de Regulament al afacerilor interne consistoriale, apoi încă în decursul anului curent a întruni comisiunea sinodală instituită prin con-clusul Nrul 53 din 1903, având comisiunea a presenta proiectul elaborat definitiv la Sinodul ordinar următor.

Nr. 45. Referitor la proiectul unui Regu-lament al afacerilor epitropești în parochii :

se institue o comisiune specială sinodală, con-stătătoare din deputații sinodali Vasilie Mangra, George Popoviciu (ref.), Dr. Nicolau Oncu, Nicolau Zigre, Petru Truța, Gerasim Serb (ref.), Dr. Ioan Suciu, și Dr. Nestor Oprean, ear Consistoriul din Arad se îndrumă a pregăti din partea sa proiectul respectiv, apoi încă în decursul anului curinte a întruni comisiunea sino-dală pentru pettractarea și elaborarea unu proiect de-finitiv pe baza materialului și a proiectelor primite de la ambele consistoare, având comisiunea a presenta proiectul și a raporta Sinodului ordinar următor.

Nr. 46. Relativ la punctul IV din acelaș raport referitor la îndeplinirea postului de asesor ordinar la senatul școlar al Consistorului din Arad :

Presidentul este rugat a pune la timpul său la ordinea zilei deplinirea postului de asesor ordinar de-finitiv la senatul școlar al Consistorului din Arad :

Nr. 47. Din conspectul despre activitatea corporațiunilor protopresbiterale în diecesa Ara-dului se constată, că starea fondurilor protopo-pești și a fundațiunilor administrate prin epitropiile protopresbiterale în anul 1903 a fost următoarea :

1) In ppiatul <i>Buteni</i> :	
Fondul casei tractuale . . .	1131.96 cor.
„ corului din Buteni . . .	220.— „
de tot:	1351.96 „
2) In protopopiatul <i>Belinț</i> :	
Fondul scaunului ppesc . . .	52.65 „
Ofertele pentru înființanda Epis-copie în Timișoara	100.90 „
de tot;	152.84 „
3). In protopopiatul <i>Timișoara</i> :	
Pentru înființarea Episcopiei în Timișoara	1264.11 „
Parastasul Mitra și fica Un-gurean	817.03 „
Fondațiunea Antonie Mocso-nyi	11440.93 „
de tot:	13522.07 „
4). In protopopiatul <i>B. Comloș</i> :	
Fondul Schiffman	14936.01 „

Nr. 48. Toț aceeaș comisiune referează Raportul delegațiunii congresuale pentru despăr-țirea ierarchică despre activitatea sa pe timpul dela ședințele sinodale din anul trecut :

Raportul atât în general, cât și în special se ia la cunoștință.

Nr. 49. Comisiunea organizatoare, asupra raportului *Delegațiunii congresuale* pentru despăr-țirea ierarchică în afacerea revindicării dreptului bisericei noastre române asupra mănăstirilor re-mase sub ierarchia sârbească, propune și Sino-dul decide :

a) Pentru controlarea și conducerea proceselor pentru mănăstirile reclamate pe partea ierarchiei ro-mâne din partea acestui Sinod conform concludului congresual Nr. 84 din 1903 se institue o comisiune de iuriconsulți constătătoare din D-nii Emanuil Un-gurian, Dr. Nicolau Oncu și Nicolau Zigre, având co-misiunea a controla atât partea iuridică, cât și partea administrativă a proceselor pentru mănăstiri în toate fazele lor.

b) Angajarea avocatului se lasă în competența și sfera de activitate a delegațiunii congresuale, având delegațiunea împreună cu comisiunile sinodale a face înțelegere prealabilă cu avocații angajați în privința remunerațiunii.

c) Pentru acoperirea speselor Sinodul decide a se lua în budgetul Consistorului din Arad pe anul cu-rinte deocamdată suma de 3000 cor., ear pentru viitor se avisează delegațiunea congresuală, ca până când se vor termina procesele pentru mănăstiri din an în an să-și facă preliminarul și suma preliminară să o împartă asupra dieceselor interesate Arad și Caran-sebeș în proporțiunea contemplată în concludul con-gresual, spre a le putea lua în budgetul anual.

Nr. 50. Urmează la ordinea zilei Rapor-tul general al Consistorului plenar din Oradea-Mare. Raportor Petru Truța. Raportul :

atât în general, cât și în special se ia la cunoș-tință, ear ce privește îndeplinirea postului de asesor ordinar referent la senatul bisericesc din Oradea-Mare, aceeași îndeplinire în lipsă de reflectanți corespu-nzători acestui post insemnat, deocamdată se ține în suspens — Raportul se aclude la protocol sub litera B)

Nr. 51. Din conspectul despre activitatea corporațiunilor protopresbiterale în districtul Con-sistorului din Oradea-Mare se constată, că sta-rea fondurilor protopopești în anul 1903 a fost următoarea :

1. Protopopiatul Oradea-Mare . . cor.	3478.33
2. „ Peștes	3718.60
3. „ Tinca	2291.13
4. „ Beliu	334.72
5. „ Beiuș	480.—
6. „ Vașcău	748.81

Nr. 52. Urmează la ordinea zilei refera-da comisiunii bisericești. Raportor : Dr. Nestor Oprean. Se cetește raportul general al senatului strêns bisericesc dela Consistorul din Arad des-pre anul 1903, care :

În general și în special se ia la cunoștință și se alătură la protocol sub litera **C)**

Nr. 53. Referitor la strămutarea sediului protopopesc dela B.-Comloș la St.-Nicolaul-Mare:

Consistorul este avisat a finaliza afacerea.

Nr. 54. Se continuă referada acestei comisiuni asupra raportului general al senatului strâns bisericesc dela Oradea-Mare pe anul 1903, care cetindu-se :

atât în general, cât și în special se ia la cunoștință avizându-se Consistorul din Oradea-Mare, ca pe viitoriu să îngrijească și să controleze scrupulos corectitatea datelor statistice. — Raportul se aclude la protocol sub litera **D.)**

Nr. 55. Propunerea deputatului Moise Popovici, referitoare la monografia comunelor bisericesti:

se transpune spre studiere Consistoarelor din Arad și Oradea-mare.

Nr. 56. Memorandul preotului Georgiu Bragea în afacerea lărgirii bisericeii din Arad-Gaiu : se transpune spre competentă rezolvarea Consistorului din Arad.

Nr. 57. Propunerea Consistorului din Oradea-Mare, referitor la cedarea sesiunii dela parohia redusă din Ianoșda în folosul școlii confesionale din aceea parohie:

Sinodul o află și declară de rezolvită prin concludul sinodal Nr. 107 din 1902, căruia și Consistorul din Oradea-Mare este avisat a se conforma.

Fiind timpul înaintat și anunțându-se proxima sedință pe azi după amiazi la oarele 4, când la ordinea zilei va urma continuarea referadei comisiunii epitropești și apoi referada comisiunii școlare, ședința presentă se încheie la oarele 1 p. m.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința a V-a din 6/19 Aprilie 1904.

Ioan I. Papp, m. p. *Ioan Georgia* m. p.
Episcop-președinte. notar.

Sedința V.

S'a ținut la 6/19 Aprilie 1904, la oarele 4 p. m.

Președinte: P. S. Sa Părintele Episcop diecesan: *Ioan I. Papp*. Notar: *Andrieu Horvat*.

Nr. 58. După deschiderea ședinței :

Presidiul designează de notar al ședinței prezinte pe Andreiu Horvat.

Nr. 59. Se ceteste protocolul ședinței a IV și :

se verifică.

Nr. 60. Se prezintă propunerea Consistorului din Arad relativ la modalitatea acoperirii cheltuielilor din procesul de despărțire ierarhică a parohiei Timișoara-Fabric :

se transpune comisiunii epitropești.

Nr. 61 Cererea deputatului Vinčențiu Bașeș pentru concediu pe durata întreagă a sesiunii sinodale, fiind motivată :

se încuviințează

Nr. 62. Urmează la ordinea zilei referada comisiunii epitropești prin raportorul Dr. Ioan Suciș asupra raportului general al senatului epitropesc dela Oradea-Mare, care cetindu-se :

în general se ia la cunoștință cu adausul, ca Consistorul orădan în interesul uniformității pe viitor să presinte toate aspectele în sistemă tabelară. Raportul se alătură la protocol sub litera **H)**

Nr. 63. Raportul Consistorului orădan despre rezultatul încasării taxelor la fondul preoțesc, considerând, că Consistorul peste taxele curente a încasat și din restante o sumă destul de considerabilă :

se ia cu plăcere la cunoștință.

Nr. 64. Rapoartele Consistorului dela Oradea-Mare despre fondurile și fundațiunile administrate la acel Consistor și anume :

I. Fundațiunea Zaharia Mihoc și soția.

Starea la finea anului 1902	9773·81 cor.
Venitele anului 1903	786·67 „
De tot:	10360·48 „
Spesele anului 1903	320— „
Starea cu finea anului 1903	10040·48 „

II. Fundațiunea George Lazaru și soția.

Starea cu finea anului 1902	3241·19 cor.
Venitele anului 1902 și 1903	196— „
La olaltă:	3437·20 „
Spesele anului 1903	— „
Starea cu finea anului 1903	3437·20 „

III. Fundațiunea Oancea.

Starea la finea anului 1902	1653·96 cor.
Venitele anului 1903	83·69 „
La olaltă:	1737·65 „
Spesele anului 1903	— „
Starea la finea anului 1903	1737·65 „

Socoțile acestor fundațiuni se aprobă, ear în-cât pentru viitor se avisează Consistorul orădan în general a presenta cu socoțile anuale totdeauna și un inventar al fondurilor și fundațiunilor administrate, din cari să reiese evident, că din cari valori speciale constă averea respectivelor fonduri și fundațiuni.

Nr. 65. Socoata Consistorului din Oradea despre toate venitele și speșele anului 1903:

se aprobă, ear pentru viitor se avisează Consistorul a presenta socoțile în uniformitate completă

ou Consistorul din Arad, respective a arăta pasivele remase pe contă anului viitor.

Nr. 66. Urmează la ordinea zilei referada comisiunii școlare asupra raportului general al senatului școlar din Arad despre anul școlar 1902/3. Raportor: Augustin Boțoc.

Raportul atât în general, cât și în special se ia la cunoștință și se alătură la protocol sub lit. **E.**)

Nr. 67. Relativ la aceea parte a acestui raport, unde se tractează despre măsurile luate pentru controlarea învățământului în general, și propunerea comisiunii și cu amandamentul propus de deputatul Dr. Aurel Cosma, Sinodul ia concludul:

Consistorul se avisează să useze și pe viitor de esmiterea comisarilor consistoriali la examenele finali. Totodată pentru inspecțiunea, dezvoltarea și promovarea învățământului popular Consistorul este avisat a contempla modalitatea, prin care s'ar putea efectui inspecțiunea didactică a școalelor populare prin organe speciale de inspecțiune și în aceasta chestiune să facă raport și propuneri pozitive la proxima sesiune sinodală.

Nr. 68. Relativ la sistemisarea școalei de repetiție și îmbinarea ei cu școala practică economică se decid următoarele:

a) Consistoarele se dispună ca învățătorii în sensul legii să facă rapoarte despre absentările dela școala de repetițiune tocmai așa, ca dela școala cotidiană.

b) Consistoarele să îndrumeze pe inspectorii școlari, ca să țină în evidență absentările ivite și să întrevină la autoritățile politice pentru cercetarea regulată a școalelor de repetițiune.

c) Consistoarele să îndatoreze pe inspectorii școlari a ținea examen și cu elevii școalei de repetițiune.

d) Consistoarele să dispună, ca învățătorii noștri să cerceteze cursurile de agronomie și să-și câștige calificațiunea necesară pentru a putea crea școale economice în legătură cu școalele de repetițiune.

e) Pe învățătorii destinați a lua parte la cursurile agronomice li va designa Consistoriul.

Nr. 69. Referitor la acea parte din același raport, în care se espune, că în unele comune numărul elevilor este mai mare decât pot avea loc în școală:

Consistoriul este invitat să facă tot posibilul în asemenea casuri pentru înmulțirea școalelor conform necesității, ear în casuri, în cari sporirea școalelor din cause materiale ar fi peste putință, să încerce a introduce și sistema alternativă în mod excepțional și în cas de extremă necesitate, ca nici o pătură a celor obligați la școală să nu rămână fără instrucțiune.

Nr. 70. Relativ la școala de fete cu internat din Arad:

Considerând, că școala de fete cu internat din Arad trebuie susținută între toate împrejurările și ridicată la nivelul corespunzător cerințelor timpului, se invită Consistoriul ca până la Sinodul proxim necondiționat să satisfacă concludului sinodal Nr. 35/903.

Nr. 71. Relativ la alumneul din Timișoara și referitor la împărșirea de beneficiu alumneal, față de propunerea comisiunii școlare deputatul Dr.

Traian Putici face următoarea contra propunere: »Sinodul autorisează Consistoriul diecesan, ca în scopul susținerii alumnștilor, cari beneficiază de present întreținerea gratuită în alumneul confesional din Timișoara, până la terminarea școalelor medii ce frecventează, să anticipeze speșele de lipsă 1200 coroane obligând comisiunea administrativă a alumneului, ca să restituie aceasta sumă din colecte». Punându-se însă la vot, aceasta contrapropunere cade și în conformitate cu propunerea comisiunii se decide:

Procedura Consistoriului în aceasta afacere se aproabă, dar se invită totodată Consistoriul a lua toate dispoșiunile ca banii anticipați din fondul alumneului să fie restituiți pe calea colectei din partea comitetului administrativ al alumneului, iar în viitor să nu se mai anticipeze din fondul alumneului pentru susținerea alumnștilor.

Nr. 72. Urmează la ordinea zilei referada comisiunii școlare prin acelaș raportor asupra raportului general al senatului școlar dela Oradea-Mare pe anul 1902/3, care raport cetindu-se: în general se ia la cunoștință.

Nr. 73. Referitor la inspecțiunea școlară pe teritoriul de sub jurisdicțiunea Consistoriului din Oradea-Mare se decid următoarele:

a) Consistoriul din Oradea-Mare este invitat a raporta la sinodul proxim, intrucât dispoșiunile făcute au ameliorat instrucțiunea populară și ce dispoșiuni a luat acel Consistoriu față cu acelea organe, cari nu au satisfăcut datorinței lor circumserise în ordinațiunile Consistoriului.

b) Consistoriul din Oradea-Mare este invitat a aplica la examenele finale comisari din sinul învățătorimeii asemenea cum se procedează din partea Consistoriului din Arad.

Nr. 74. Referitor la acea parte din acelaș raport, unde se tractează despre starea învățământului în general:

se invită Consistoriul din Oradea-Mare, ca în rapoartele sale viitoare să arate causele, pentru cari în unele școale nu s'au ținut examenele finale și că ce dispoșiuni a luat, ca în fiecare școală să se țină examene.

Nr. 75. Referitor la punctul V. din acelaș raport, unde se tractează despre conferințele învățătorilor din districtul Orăzii-Mari:

în vederea concludului congresual Nr. 76. b. din 1900 se invită Consistoriul din Oradea-Mare a purta și pe mai departe grijă de ținerea regulată a conferințelor învățătorești prevăzute în Stat. Org. și să grijească de aceea, ca eventuala înființare a reuniunii învățătorilor din districtul său să nu jignească raportul stabilit prin Stat. Org. între auctoritatea bisericescă și învățătoreșea confesională.

Fiind timpul înaintat și anunțându-se proxima ședință pe 7/20 Aprilie, a. c., la oarele 10 a. m., când va urma la ordinea zilei referada comisiunii epitropești, — ședința se ridică la oarele 6 ³/₄ d. am.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința a VI-a ținută în 7/20 Aprilie, 1904.

Ioan I. Papp, m. p. *Andreiu Horvat* m. p.
Episcop-președinte. notar.

CONVOCARE.

Despărțământul protopopesc Șiria al Reuniunii învățătorilor români dela școalele ort. din pp. arădane I - VII. Își va ținea proxima adunare **în 21 Aprilie (4 Maiu) 1904** în comuna **Comloș** (Ō-Szt. Anna) la școala înv. I. Funar, la care sunt poftiți a participa toți membrii și binevoitorii învățământului.

Programa:

1. Dim. la 8 oare asistare la chemarea Duhului Sfânt.
  2. Prelegere practică în școale înv. I. Funar.
  3. Cuvânt de deschidere.
  4. Reflexiuni asupra prelegerii.
  5. Raportul biroului.
  6. Discuțiunii asupra cestiunilor școlare.
  7. Estragerea înv. morale la tema din Religie.
  8. Propunerii și interpelări.
  9. Fixarea proximei adunări.
  10. Încheere.
- Șiria 1/14 Aprilie 1904.

A. Doboș
preside.

CRONICA.

* **Dela sinodul archidieceșan.** Față cu intențiunile înaltului guvern, de a reforma unele articole din legea de instrucțiune poporală, Sinodul archidieceșan a luat următorul conclud:

»Inaltpreasfinția Sa mitropolitul este rugat, ca împreună cu Preasfințiții episcopi ai dieceselor Arad și Caransebeș, la timp oportun să întreprindă pașii necesari la înaltul guvern, pentru preîntimpinarea neajunsurilor ce ar veni asupra școalelor noastre confesionale prin reforma pusă în vedere a art. de lege XXXVIII din 1868, XVIII din 1879 și XVI din 1893, — având în cas de necesitate a convoca în aceasta cestiune și consistorul mitropolitan.»

* **Școala de surdo-muți.** La 19 a. l. c. elevii cursului III. pedagogic dela institutul ped. teol. din Arad au vizitat salele de învățământ ale acestui institut, asistând la prelegerile ținute în toate elasele. Intr'adevăr e uimitor progresul învățământului, ce se efectuește în acel institut. Pe de o parte te umele intristarea, când vezi pe acei nenorociți luptându-se cu nenorocita lor soarte. Pe de altă parte însă ți-se înalță inima vâzând progresul ce-l fac neobosiții lor profesori, întru deslegarea facultăților vorbirii susamintiților. Cum nenorociții, cari cercetează acest institut, pe calea științei ajung de se înțeleg unii cu alții, după un anumit timp. Nu-'s de puțină însemnătate nici de-

senurile lor, cari corespund cu ale ori-cărui institut. Laudă se cuvine neobosiților profesori, dar mai virtos D-lui *Elias Jacob* directorului acelui institut, pentru modul cum îl conduce și devotamentul ce are pentru ridicarea și înălțarea nenorociților lipsiți de grai, pe o treaptă intelectuală de demnitate omenească.

Atragem atențiunea D-lor preoți și învățători, ca aflându-se cumva și prin comunele noastre vre un copil nenorocit surdo-mut, să dea îndrumări părinților lui, spunându-le, că cei mai mulți se împărtășesc de un anumit beneficiu, însă de primit se pot numai dela anul al 7-lea până la al 10-lea.

„**Școala lui Ștefan-cel-Mare**“. Sub acest titlu scrie în „Sămănătorul“ din București vigurosul istoric român, d-l N. Iorga, profesor universitar, din incidentul apropiatei aniversări a 400 ani dela moartea marelui voevod Moldovan (2 Iulie) un remarcabil și avântat articol, din care lăsăm să urmeze aci partea de încheere:

„Ștefan, a fost un om de fapte: nu i-a plăcut a vorbi mult, a debate prea pe larg lucrurile, ci i-a plăcut a faptui fulgerător și a nu-și opri loviturile până nu și-a atins întreg scopul. De aceea ni e așa de drag, pentru-că înfățișează așa de bine poporul nostru și al lui, în munca răbdătoare și plină de jertfă, care nu se vestește dinainte și nu se laudă pe urmă.

Să-i dăm ce ni-a dat. Români din toate unghiurile, — o faptă pentru Ștefan-cel-Mare.

Dacă ar fi fost cu o sută de ani în urmă, încă aș fi putut zice: să fie o biserică a Sfântului Ștefan pe locul de biruință la Podul Înalt, care e fără nici o urmă, pe locul de suferință dela Răsboeni, unde acum câți-va ani se ridică un monument făcut de ofițeri români.

Acum însă, cea mai mare biserică e școala. Să facem școală lui Ștefan cel Mare.

Acesta n'ar fi o școală cum sunt celelalte. Români cari încep să aibă aceeași cultură, trăiesc risipiți unii de alții și nu se pot cunoaște indeajuns, — căci n'ajunge scrisul numai, trebuie căldura cuvântului și încercarea ochilor. Atâția n'au putut să audă nici odată măcar o frumoasă limbă literară, înainte de a se arunca în viață, unde au și misiunea de a-și păstra caracterul lor românesc și de a lucra pentru înaintarea neamului lor, — cei mai buni studenți din Bucovina diu Bănat, din Maramureș, Ungaria proprie, din Basarabia ar trebui să stea câteva luni, de recunoștere și orientare, în orașul unde bate astăzi inima Româniilor, în Capitala Regelui Carol, aici în București. O școală, un adăpost ar trebui aice ca să-i primească, după cercetarea din partea unor oameni competenți a scopului și a puterilor acestor oaspeți. Cât n'ar înainta prin această sălășuire împreună idealul de înțelegere a sufleteilor românești, și ce amintiri ar lăsa, care nu s'ar putea șterge niciodată!

Ca pe vremea cruciatelor, când se adunau astfel mii de galbeni pentru lupta la Locurile Sfinte, să fie un trunchiu de prinosuri la Putna, lângă acel mormint, care ne va aduna acolo. Fie care -a lăsa în el ce poate

și ce-l lasă inima pentru neamul său. Și poate cutare om foarte bogat se va gândi la străbunii săi cari și-au făcut un nume înălțând ziduri trainice de biserică sau mănăstire, și mai făcând o minune și făcătorul de minuni din mormintul dela Putna, va pune hârtii de câte o mie de lei lângă lețcaia țeranului sărac, care înțelege și prețuiește ce e școala. Dacă va voi acel binefăcător al Românilor își va spune numele; dacă nu, — va fi mai frumos.

Și se va pomeni atunci din veac în veac că poporul românesc dela 1904 și-au iubit neamul și a știut să se închine prin faptă lui Ștefan-cel-Mare“.

Concurs pentru primiri în școlile militare.

De la ministerul de război, respective cel de honvezi e publicat concurs pentru primiri în diferitele școli militare. Anume:

I. Cu termin până în 15 Maiu st. n. pentru primiri în cursul prim în academiile și școlile reale militare: a) la 65 locuri în academia din Viena și în cea din Wiener-Neustadt (20 locuri erariale stipendiate, 35 stipendiate din partea statului ungar și 10 parte cu taxă întreagă de întreținere, parte cu taxă pe jumătate parte stipendiate din fundațiuni făcute de persoane); b) La 116 locuri în școlile reale (70 stipendiate erariale, 30 stipendiate de statul ungar, 14 parte cu taxă întreagă, parte taxă pe jumătate, parte stipendiate din fundațiuni făcute de persoane private). Pentru primirea la locurile stipendiate din fundațiuni private terminul de concurs e 30 April st. n. (Nr.-min. de h. 17904/904.)

II. Cu termin până în 15 Maiu st. n. la 420 locuri în institutele de creștere pentru orfani de ofițeri, în școli reale militare, în două academii militare și în institutele de creștere pentru fiice de ofițeri. (Pentru primire la locuri stipendiate terminul e 30 April). Nr.-min. de honvezi 17901/904.

III. Cu termin până în 15 Maiu st. n. la 50, respective 55 locuri în școala reală superioară reg. ung. de honvezi și academie de honvezi Ludoviciană (parte gratuite, parte cu taxă pe jumătate, parte cu taxă întreagă) Nr.-min. de h. 16701/904.

IV. Cu termin până în 31 Iulie st. n. la 50 locuri pentru cursul prim al academiei de marină din Fiume (parte gratuite, respective stipendiate, parte cu taxă pe jumătate, parte cu taxă întreagă) Nr.-m de h. 15744/904.

Concursele per extens, împreună cu condițiunile de concurs, stau la dispoziția interesatilor la oficiile pretoriale și la magistratele orășanești.

Cursuri din albinărit în Gődölö. La economia de albinărit din Gődölö, susținută de stat, se vor ținea în cursul verii și începutul toamnei din anul acesta cursuri din albinărit pentru preoți, învățători, economi și vigli de pădure. Anume: din 1 până 21 Maiu și din 25 Maiu până în 14 Iunie pentru economi; în 18—31 Iunie pentru preoți; în 1—21 Iul. și din 24 Iul. până în 13 Aug. pentru învățători de la școlile populare; în 18—31 August pentru femei; în 3—16 Septembrie și în 17—30 Septembrie pentru vigli

de pădure. Ascultătorii fie-cărui curs vor avea întreținere gratuită și pe lângă aceasta, celor cari în cere-urile de primire la curs dovedesc că sunt în stare materială miseră și au să facă la Gődölö călătorie de la vr'o stațiune din raionul zonelor 7—16 ale căilor ferate li-se trimite act de legitimare spre a li-se da cu prețul jumătate bilet de călătorie pe clasa III. a trenurilor de persoane și a celor de povară, al căror preț împreună cu cheltuelile călătoriei de reîntoarcere acasă se va restitui cu ocașiunea plecării de la curs.

La fie-care curs se primesc câte 20 de ascultători. Cei cari doresc să fie primiți la vre-unul din aceste cursuri, au să-și înainteze cererile, provăzute cu timbru de o coroană, la ministrul reg. ung. de agricultură prin intermedierea autorităților lor superioare cel puțin cu 20 zile înainte de începerea cursului respectiv. Economii și cei de alte ocupațiuni vor avea să acludă la cereri și act de recomandare de la primăria comunală.

Scopul ținerii acestor cursuri e, ca cei cari participă la ele să-și câștige cunoștințe teoretice și practice despre albinărit, cum și să învețe cum au să-și facă înșiși coșnițele și uneltele auxiliare la apicultură (albinărit).

* **Oul de Paști.** Oul, ca simbol al vieții și al morții, a fost cunoscut nu numai de popoarele străvechi păgâne, ci și la popoarele despre cari ne vorbește biblia. Urme despre aceasta aflăm în biblie, unde se zice, că pe când pământul era nevăzută și nedesăvirșită încă, când totul era ascuns în întunec, spiritul Domnului plutea pe de-asupra apei — eară acest spirit era simbolizat printr'o pasere.

Străvechii slavi păgani credeau, că lumea s'a creat dintr'un ou. Legenda aceasta este cunoscută și la Ruși, Poloni și Cehi. și la alte popoare slave. Cosmogonia încă derivă lumea dintr'un ou. Chaosul din care s'a desfăcut lumea, era închis într'un ou, care crepându-se în două, dintr'o parte s'a născut bolta cerească, din cealaltă parte pământul. Aceasta este ce la popoarele străvechi a dat însemnătate oului, din care cauză păgânii considerau oul drept cel mai însemnat dar.

Persii d. e. își dăruiau în ziua anului nou ouă roșii tot așa cum își dăruiesc în zilele noastre creștinii la Paști. Scriitorul roman Plinius spune, că cu ocașiunea sărbătorilor mai mari a jocurilor și diferitelor ritualii era în us la Romani împărțirea de ouă ca dar. E de interes să se știe, din ce cauză darurile în ouă se fac la creștini tocmai la Paști și nu la alte sărbători?

Una din cause este a se căuta, firește în aceea, că sărbătoarea Paștilor este în sine espreșiunea trecerei din moarte la viață, eară oul încă este simbolul morții și vieții.

Un scriitor oriental caracterizează astfel însemnătatea oului Paștilor:

În taina oului se află viața cea nouă, el servește deci, de simbol al învierii lui Cristos; culoarea roșie, înseamnă sângele. Creștinii de mai târziu nu folosiau la Paști numai ouă vâpsite cu o culoare, ci încrustau în coaja ouălor diferite litere și făceau pe ele și diferite figuri. La început desenurile acestea aveau caracter pur religios d. e. inițialele numelui Isus Cristos, învierea lui, preacurata fecioara Maria, ingeri, biserici, cruci, clopote etc. Numai mai târziu era la modă a se desena pe ouăle roșii flori și alte figuri profane. Ba mai în urmă cultul ouălor de Paști și-a erdut așa de mult din originalitate, încât în loc de

ouă naturale au venit la modă darurile în zaharicale ovale, săpunuri și alte obiecte în formă de ou.

Cultul ouelor naturale de Paști este dezvoltat mai ales în Orient, desi e cunoscut și la popoarele apusene, ca Francesii, Germanii etc. La Slavi încă e foarte dezvoltat acest cult, mai ales la Rușii mici. La aceștia locuitorii mănăstirilor tăcute sunt adevărați artiști în înfrumusețarea oului de Paști. În Muzeul din Praga se poate vedea o bogată colecțiune de ouă de Paști. (Candela.)

* **Carte respinsă.** Înaltul minister de culte și instr. publică, sub Nr. 5122/1903 a respins admiterea în școală ca manual didactic a cărții: »*Limba maghiară*«, manual pentru școlile populare pe baza planului de învățământ, de T. Petrișoru, editura librăriei Ciurcu Brașov, — în urma recensiunii oficiale făcute cărții de Boga Károly, directorul preparandiei de stat din Déva.

* **Anunț literar.** În tipografia diecesană din Arad s'a pus sub tipar și în scurtă vreme va apare în a III-a ediție: »*Rugăciunile școlărilor și cântări bisericesti*«. Aceasta ediție e mult îmbogățită, ea pe lângă materialul din trecut mai cuprinde: Catavasiile »*Deschide-voin gura mea*« și »*Crucea însemnând Moise*«, cari se cântă mai mult peste an; apoi *rugăciunile la masă*, »*Polielul*« cu toate pripelele »*Mărimu-te*« de peste an, etc., — astfel că cartea va fi cu 3—4 coale de tipar mai mare ca cele din trecut. Totuși prețul s'a ridicat numai cu 10 fil., așa că în loc de 30 fil., va fi cu 40 fil. (20 cr.) Legătură elegantă aurită. — Cea mai folositoare carte pentru școlari și adulți.

Se poate comanda dela tipografia diecesană, librăria P. Simtion și învățătorul Nicolae Stefu Arad.

Cumpărătorilor se dă: până la 50 exemplare 10% — dela 50 în sus 20%.

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc cl. I, dela școala gr. or. rom. din Checia-română (protopresbiteratul B.-Comloșului) prin aceasta se escrie concurs cu termen de alegere la 30 de zile dela prima publicare în »*Biserica și Școala*«. Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar în bani gata 440 coroane. 2. 20 chible grâu și 5 de cucuruz. 3. 2 jugere catastrale de pământ arător 1 0 cor. 4. 80 coroane pentru încălzământ, din care învățătorul alegând e obligat a încălzi și școala sa. 5. Pentru scripturistică 10 cor., pentru conferințe 15 cor.

Se notifică: că alegându-se învățător până la edificarea cvartirului învățătoresc — pe intravilanul școlii, — va primi anualminte o rebonificare de 80 cor., va fi îndatorat a plăti sarcinile publice pentru pământul beneficiat; ear cvinvenalul îl va primi numai după un serviciu neîntrerupt de 5 ani prestat în Checia-română.

Reflectanții sunt poftiți, ca recursurile ajustate conform regulamentelor în vigoare, adresate comitetu-

lui parochial din Checia-română, să le trimită M. On. Domn Paul Miulescu protopop și inspector școlar în Nagy-B-Komlos, ear până la alegere să se presente în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică din Checia-română pentru a-și arăta desteritatea în cant și în tipic.

Alegându-se învățător este obligat — fără alta remunerație — a conduce strana stângă.

Checia-română, din ședința comitetului parochial ținută la 11/24 Decembrie 1903.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: Paul Miulescu, protopresbiter și inspector școlar.

—□—

1—3

Pe baza ordinațiunei P. Vener. Consistor eparochial din Oradea-Mare Nr. 638/93 B. 1904 pentru îndeplinirea parochiei vacante din Vêrciorog (protopopiatul Peștes) se escrie concurs cu termen de alegere 21 Maiu st. v. 1904.

Beneficiul anual al acestei parochii se compune din: 1) Folosirea unui intravilan de 100□; 2), folosirea unui estravilan de circa 4 jugh., catastrale — după care darea o solvește epitropia parochială, — 3), dela 56 de case câte una vică cucuruz sfârmat; 4), de la 56 de case câte una zi de lucru, computată ziua la 40 fil.; 5), stolele usuate și suma stabilită și asigănată din partea Înaltului Guvern, pe temeiul coalelor de fasiune; cari toate computate la oaltă fac suma corăspunzătoare pentru parochie de clasa primă, la aspiranții cu 8 clase gimnasiale.

Recurenții sunt avisați a-și înainta recursurile lor dela prima publicare în 30 zile la P. On. oficiu protopresbiteral în Ūrgeteg p. u. Élesd și adresate comitetului parochial din Vêrciorog, și vor avea a se presenta în eutare Duminecă sau sârbătoare în sfânta biserică din Vêrciorog, cu observarea § 18 din Regulamentul pentru parochii, pentru a-și arăta desteritatea omiletică și rituală

Din ședința comitetului parochial ținută în Vêrciorog la 9/22 Martie 1904.

Comitetul parochial.

Cu consensul administratorulu ppresbit. Iosif Moldovan.

—□—

1—3

În sensul ordinațiunei Veneratului Consistor eparochial din Oradea-Mare Nr. 358/65 B. 1904, pentru îndeplinirea vacantului post de paroch din Bulz, (ppresb. Peștesului) se escrie concurs cu termen de alegere în 17/30 Maiu 1904.

Beneficiul anual al acestei parochii se compune din: 1. Folosirea unui intravilan de circa 1000 stângini □. 2. Folosirea alor două cîntirime. 3. Folosul alor 13 jugere cat. pășune slabă. 4. 300 vici cucuruz sfârmat, dela 300 case. 5. Venitele stolare usuate, și suma statorită și asigănată din partea Înaltului guvern pe temeiul coalelor de fasiune. Relutul de cvartir este asigurat în suma de întregire.

Recurenții sunt avisați a-și înainta recursese, de la prima publicare în 30 zile la P. On. oficiu ppresbiteral în Urgeteg p. u. Élesd și adresate comitetului parochial din Bulz; și vor avea a se prezenta în cutare-va Duminecă s'au s'erbătoare în sfânta biserică din Bulz — cu observarea §-lui 18 din Regulamentul pentru parochii — pentru a-și arăta desteritatea omiletică și rituală.

Din ședința comitetului parochial ținută în Bulz la 11/24 Ianuar 1904.

Comitetul parochial.

Cu consensul meu *Iosif Moldovan*, administr. ppresb.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii de învățătoare din Tăuț, se escrie concurs, cu termin de alege-re pe **2/15 Mai a. c.**

Venitele sunt: 200 cor. în bani, 3 st. de lemne, din cari se va încălzi și sala de învățământ; pentru coferență 20 cor.; pentru scripturistică 10 cor.; evar-tir și grădină.

Dacă stațiunea se va putea îndeplini cu învățatoare calificată, salarul se va întregi prin ajutor dela stat, de unde se vor esopera și eventuale cvincevenale.

Doritoarele de a ocupa aceasta stațiune, vor avea a substerne, până 1/14 Mai a. c. recusele ajustate cu documentele prescrise și adresate comitetului parochial din Tăuț, — la oficiul protopopesc gr-or. rom. din Buteni (Arad Buttyin), având până la alegere a se prezenta în care-va Duminecă, ori s'erbătoare în sf-ta biserică, spre a-și arăta desteritatea și în cântări Tăuț, din șed. comit. par. ținută la 21 Martie (3 April) 1904.

Emanuil Ardelean,

notar al comit. par.

Nica Firș,

președintele com. par.

În conțelegere cu IOAN GEORGEA ppresb. și inspector școlar.

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea parochiei vacante din Ohaba s'erbeasbă protopresbiteratul Lipovei, se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala“

Emolumentele împreunate cu această parochie sunt: a). -una sensiu-ne parochială de 30 jug. pământ parte arător parte fenaț; b) casa parochială cu cele aparținătoare ei precum și grădina de 800□ c) birul usuat adecă câte una măsură de cucuruz în boabe dela fie-care casă, precum și stolele usuat.

Întregirea dotațiunei dela stat, după ecalificațiunea alegendului preot.

Sarcinile publice după sensiu-ne le va suporta alegendul preot.

Alegendului preot i se vor concede 4 vite a umbra gratuit în pășunea comunală.

Dela recurenți se pretinde ca recursese lor ajustate conform Regulamentului pentru parochii, să le subștearnă Rev. Dn. Protopop Voicu Hamsea în Lipova (Lippa); precum și să se prezenteze în vre-o Dum. ori s'erbătoare în sf-ta biserică din Ohaba-s'erbească spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și spre a se face cunoscut poporului.

Dat în ședința comitetului parochial din Ohaba-s'erbească, ținută la 25 Martie (7 Aprilie) 1904.

Constantin Tidor,

președinte

Andrei Șandru

notar

În conțelegere cu mine Voicu Hamsea ppresbiter.

—□— 3—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza concludului Ven. Consistor gr. or. rom din Arad, de dto 9/22 Aprilie 1904 Nr. 2146/1900 prin aceasta se publică licitațiune minuendă ținendă în Sarafola (Sárafalva), la 2/15 Mai a. c. la orele 2 p. m. în „școala mare“ rom. gr. or. din loc pentru edificare alor două școale rom. gr. or. în comuna numită pe lângă prețul de esclamar 16654 cor. 10 fil.

Se observă ca tot în prețul acesta e calculata și edificarea altor apartamente, grajd etc.

Licitanții. au să depună ca vadiu 10% în număr sau și în hârtii de valoare din prețul de strigare.

Planul și preliminarul de spese precum și condițiile de edificare se pot vedea la oficiul parochial gr. or. rom. din loc.

Comuna bisericască își rezervă dreptul de a angaja lucrul acelu întreprinzător reflectant în care va avea mai multă încredere.

Pentru comuna bis. rom. gr. or. din loc.

Sarafola, la 15/28 Aprilie 1904.

Ioan Stana,

preot cond. of. paroch.

—□— 1—3

Premiat cu premiul I la București în 1894.

SCULPTOR ROMÂN.

Am onoare a aduce la cunoștința On. d-n preoți și învățatori precum și întreg On. public român următoarele:

Ca sculptor de lemn sunt în poziție să servese în ori-ce vreme cu ori-ce fel de lucru de sculptură și măsurit pentru sfintele noastre biserici creștinești etc. d. e.:

Iconostase (Temple) Strâni, Tro-nuri, Scaune, Chivote, Uși, Răpizi, Cadre, etc.,

În ori-ce stil s'ar recere, cu cele mai moderate prețuri. Construesc Planuri după dorință. Pentru toate lucrurile mele iau garanță deplină că sunt de prima calitate atât ca lucru cât și ca artă.

Atrăgând atențiunea On. public asupra împregiurării, că chiar buna cuviință ar aduce cu sine ca bisericile noastre românești prin măestri români să se înfrumșezeze:

Rog bunăvoința în special a Onor. oficii și comitete parochiale.

Cu tot respectul semnez

IOSIM IULIU BOSIUC,
sculptor în Berliște, poșta Jâm (Banat).

Promovat cu distincție de școala de sculptură